

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.т.н. д-р физ. инж. Гаро Мардиросян
Област на висше образование 5, Професионално направление
5.2. Електротехника, електроника и автоматика
Институт за космически изследвания и технологии – БАН

по конкурс за академична длъжност “Професор”

Настоящото становище е изготвено съгласно Заповед № 51/29.05.2026 на Директора на Институт за космически изследвания и технологии при БАН (ИКИТ-БАН) проф. д-р Георги Желев, решение на Научния съвет на ИКИТ-БАН (Протокол № 39/29.05.2026) и решение на Научното жури от заседанието на 17.06.2026 (Протокол № 1/17.06.2025).

Конкурсът е обявен в Държавен вестник бр. 31 от 31 март 2026 г. и е в Област на висше образование 5. Технически науки, Професионално направление 5.2. Електротехника, електроника и автоматика, Научна специалност „Автоматизирани системи за обработка на информация и управление“ (Космически изследвания), за нуждите на секция „Аерокосмическа техника и технологии“.

На конкурса се е явил единствен кандидат доц. д-р инж. Стоян Колев Танев, който е допуснат до участие (Доклад на Комисията за преглед на документи в изпълнение на Заповед № 50/29.05.2026 на Директора на ИКИТ-БАН).

Представени материали

Кандидатът е представил в законовия срок 11 броя документи, които отговарят на изискванията за заемане на академичната длъжност „Професор“ и съответстват на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагането на ЗРАСРБ, Правилника за условията и реда за придобиване и за заемане на академични длъжности в БАН и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ на ИКИТ-БАН.

Представените материали са добре систематизирани и подредени, което улеснява анализът им.

Кратки професионално-биографични данни за кандидата

Стоян Танев е роден 2 август 1961 г. През 1980 г. завършва Образцов техникум по електротехника “В.И.Ленин”, гр. Пловдив със специалност промишлена електроника. От 1980 до 1985 г. е курсант във Висше народно военно въздушно училище (ВНВВУ) „Георги Бенковски“ - гр. Долна Митрополия, където се дипломира с отличен успех като магистър – Инженер по радиоелектроника, Военна квалификация – Инженер по навигация и радио-светотехническо осигуряване на полетите. От 1985 до 1988 г. работи в Авиобаза Крумово като преподавател по авиационни навигационни системи. През 1988 г. постъпва в Институт за космически изследвания и технологии – БАН (ИКИТ-БАН), където работи и в момента. Получава ОНС „Доктор“ през 2013 г. след успешно защитен дисертационен труд на тема „Продължително наблюдение на важни параметри на сърдечно-съдовата система в екстремни условия“. Две години по-късно спечелва конкурс за „Доцент“. В момента е ръководител на секция „Аерокосмическа техника и технологии“.

Общият трудов стаж на кандидата е 42 години, от които 38 в ИКИТ-БАН.

Актуалност на тематиката

Оценката на физиологичното и психологичното състояние на човека-оператор в екстремни среди е едно от най-важните предпоставки за ефективната и безопасната му работа. Тази оценка включва изследване и разпознаване на различни физиологични сигнали, както и създаване на научно-изследователска апаратура за тяхното регистриране в екстремни условия каквито са продължителните космически полети (работа в състояние на микрогравитация), бойни полети в изстребителната авиация (високи стойности на претоварване, вибрации и шум), подводна водолазна дейност (работа в среда с повишено налягане и в агресивна среда) и др. Поради всичко това може да се твърди, че темата на Конкурса е актуална.

Научни публикации

За участие в настоящия конкурс доц. Стоян Танев е представил Пълен списък на научните публикации за периода 1987–2016 г. с които е участвал в конкурса за „Доцент“ и Списък на научните трудове за периода 2016–2026 г. с които сега участва в конкурса за „Професор“, включващ и монография. Публикациите, с които Кандидатът участва в настоящия конкурс, не са използвани в конкурса за „Доцент“. Докторската дисертация е представена чрез приложения Автореферат.

Цитирания

Кандидатът е представил и справка за цитирания на научни публикации с негово участие съдържащо 58 позиции, от които 42 в реферирани и индексирани издания, 3 цитата в монография и 13 цитата в нереперирани списания с научно рецензиране. Една от колективните му публикации е цитирана 8 пъти в чужбина. Моя справка показва, че Кандидатът има повече цитирания, отколкото е обявил.

Участие в научноизследователски проекти

Впечатляващ е Списъкът с научноизследователските и измервателни апарати, създадени с водещото участие на Кандидата – 60 броя, включително и по проекти на Фонд „Научни изследвания“. От тях с отношение към темата на настоящия конкурс са 35 броя. В повечето от проектите кандидатът доц. Стоян Танев е бил ръководител.

Изпълнение на минималните национални изисквания

Изпълнението на минималните национални изисквания съгласно Държавен вестник бр. 56/2018 и бр. 15/2019 и съответно на чл. 26, ал. 2 и ал. 3 от ЗРАСРБ, и съгласно Правилника на БАН за условията и реда на придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в областта са представени в следната таблица: От нея е видно, че броят на точките на кандидата доц. Танев надхвърля изискванията на Закона и Правилниците към него. При изискуем минимум от 600 точки той има 1188 точки.

Група показатели	Изисквания за „Професор” съгласно ППЗРАСРБ	Изисквания за „Професор” в ИКИТ-БАН	Общ брой точки на кандидата по групи
А	50	50	50
Б	100	-	-
В	100	100	100
Г	200	220	246,6
Д	100	60	445
Е	150	150	346,4

Кандидатът е представил и подробна справка за брой точки по отделните групи показатели:

А. Дисертационен труд за ОНС „Доктор“	50
В. Хабилизационен труд – монография	100
Г. Научни публикации в реферирани и индексирани издания	226,6
Научни публикации в нереперирани издания	20
Д. Цитирания в реферирани и индексирани издания	410
Цитирания в нереперирани списания с научно рецензиране	35
Е. Ръководство на национален научен или образователен проект . . .	20
Ръководство на международен научен или образователен проект .	80
Привлечени средства по ръководени от кандидата проекти	86,4
Признати заявки за полезен модел	160

Общо точки **1188**

Приноси

Представените за рецензиране научни публикации, патенти, научни проекти и експерименти на кандидата са в областите на космическа биология и медицина, национално здравеопазване, дистанционни изследвания на обекти от космоса, национална отбрана, измервателни индустриални системи за контрол и автоматизация на производството

Научните и научно-приложни приноси Кандидатът е класифицирал в 5 основни тематични групи:

1. Изследвания в областта на авиационната и космическа медицина

1.1. Разработен е неинвазивен метод за измерване на скоростта на инервация в мускулни двигателни единици посредством анализ на двуканална интерферентна електромиограма.

Този принос е постигнат от Кандидата при разработване на портативния двуканален прибор MAR-02 (Muscles activity recorder).

1.2. Разработен е метод за продължително следене в реално време на кръвно налягане, определяно в екстремни условия, напр. при полети с изстребител или при подводни дейности на водолази.

Методът се основава на измерване на времето за разпространение на пулсовата вълна.

1.3. Разработен е бързодействащ алгоритъм за детекция на камерни контракции в продължителни ЕКГ записи.

1.4. Разработен е бързодействащ алгоритъм за откриване на екстрасистоли в сегментираните записи.

1.5. Разработен е специализиран DSP базиран микроконтролер с универсална информационна 16-битова магистрала, поддържаща до 128 физиологични канала.

Посочените приноси са реализирани при разработване на научно изследователски комплекс Neurolab-B с участието на Кандидата. Апаратурата работи на борда на станция „МИР“ от 1996 г. до март 2001 г., когато станцията беше принудително приводнена в Тихия океан.

1.6. Сензори за регистриране на сънна апнеа

Разработени са:

- сензор за регистриране на наличността на въздушен поток в трахеята използващ капацитивен микрофон с усилвател и лентов цифров филтър в диапазона 3–25 Hz;

- магнитен сензор регистриращ разширяване и свиване на гръдния кош при дишане – работата на сензора се основава на движение на постоянен магнит имплантиран в еластичен материал спрямо фиксиран върху нееластична лента датчик на Хол. Промяната на интензитета на постоянното магнитно поле е пропорционално на дълбочината на разширяване и свиване на гръдния кош;

- оптичен сензор регистриращ разширяване и свиване на гръдния кош при дишане, като работата на сензора се основава на регистриране на затихването на светлинен поток от светлинен източник, преминаващ през оптично прозрачна лента с градации на сивото от бяло до черно регистриран от фотодетектора.

Посочените приноси са реализирани с участието на Кандидата при разработване на научно-изследователска апаратура MA-1 (Monitoring of abnormalities) за изследване на измененията в физиологичните сигнали в случаите на спиране на дишането по време на сън.

1.7. Изследване на оператори в сложни ергатични системи

- Реализирана е система с визуална, звукова, речева, ментална и вестибуларна стимулация на оператори за симулиране на сложна екстремна ситуация с програмируеми нива на екстремност;

- разработен е алгоритъм за оценка на несправяне със ситуацията при различни степени на екстремност на базата на решения и психофизиологични индикатори, като промяна на артериалното кръвно налягане, честота на дишане, промяна на периферната температура в крайниците, сърдечна честота и др.;

- разработен е програмен модул за стратиране и обслужване на до 3 различни приложения, показвани на различни свободно конфигурируеми дисплеи, ангажиращи различни дялове на мисловната дейност като памет, когнитивност и адаптивност. Посочените приноси са реализирани от Кандидата при разработване на научноизследователска апаратура BeOn-01.

1.8. Измерване на насищането на кръвта с кислород (пулсоксиметрия)

Приносите са реализирани от Кандидата при разработване на прибора SP-1. Приборът SP-1 е подложен на клинични изпитвания в Александровска болница

върху 22 пациента, като резултатите от измерванията са сравнявани със стационарни операционни монитори на Hewlett Packard, Datex Engstrom и Colin-Next. Усреднената разлика в измерванията е по-малка 0.15 %. Приборът е тестван и при високопланински изкачвания до 6000 m върху 4 човека, като резултатите са в границите на допустимите ± 3 % от средностатистическата крива на насищането на кръвта с кислород, функция от надморската височина.

2. Дистанционни изследвания на космически обекти.

2.1. Разработена е топологията на главния бордови компютър на Видео-спектрометричния комплекс „Фрегат“. Приносът е реализиран от Кандидата при разработване на този комплекс по проект „Фобос“ по програмата ИНТЕРКОСМОС. Приборът изпрати снимки на естествения спътник на Марс Фобос от разстояние 500 km с разделителна способност 500 m/пиксел.

3. Национална отбрана

Разработени са:

- генератор на сложни сигнали в състава на симулатор имитиращ сближаване със земната повърхност на радиовзривател с цел тестване на различни високоскоростни алгоритми за анализ на сигнала в реално време;
- симулатор на въздушен поток с програмируема скорост;
- 8 канален рекордер на сигнали с честотна лента от 10 Hz – 1.5 kHz, честота на дискретизация 8 kHz и претоварване 20000 g;
- бърз алгоритъм за обработване на сигнала в реално време от радиосензор на система за близка радиолокация в състава на изделие RFM-1.

4. Измервателни системи за контрол и автоматизация на производството

Разработена е система за пълен контрол на процеса при отлагане на тънки оптични слоеве по метода на плазменно изпаряване с контрол на скоростта в анкстръоми/мин при отлагане на слоя.

Измервателни системи в спортната дейност:

- Разработен е 3-D динамометър измерващ усилие по трите оси X, Y, Z с динамичен диапазон ± 2 kN;
- Разработен е програмен модул за анализ на спектъра на кривите на регистрираните натоварвания по два метода: честотен (бързо преобразуване на Фурие) и честотовремеви (вълнов анализ с Morlet wavelet);
- Разработен е алгоритъм за генериране на различни типове тестове от страна на изследователя, като измерване и оценка на специфичната сила и мускулна издръжливост на сгъвачите на пръстите при катерачи, изследване на динамични параметри по време на катерене с цел подобряване на ефективността на техниката на катерене и др.
- Разработени са универсални сензори-динамометри с динамичен диапазон ± 3 kN реагиращи на опън и натиск с възможност за телеметрично предаване на данните;
- Разработен е алгоритъм за определяне на усреднената крива на натоварването при специфични натоварвания, както и дефазиранията между отделните канали на регистрираните усилия.

5. Интелигентни телеметрични системи за физиологичен мониторинг на водолази в екстремна подводна среда

5.1. Разработена е концепция и архитектура на персонална подводна мрежа DPAN (Diver Personal Area Network) за интеграция в реално време на физиологични, навигационни и комуникационни данни от водолаз при работа в екстремна подводна среда.

5.2. Създаден е специализиран модул DBM (Diver Body Monitor) за непрекъснат мониторинг на физиологичното състояние на водолаз в реални условия на подводна дейност, осигуряващ предаване на данни към подводна комуникационна инфраструктура без ограничаване на мобилността на оператора.

5.3. Разработен е метод за интегрирано регистриране и синхронизация на електрокардиографски, температурни, респираторни и хемодинамични параметри на водолази в условия на променено налягане с цел ранно откриване на физиологични отклонения и рискови състояния при подводни мисии.

5.4. Създадена е портативна система BPS за измерване на артериално кръвно налягане при водолази в хипербарни условия с определяне на индивидуални анатомични коефициенти, позволяваща измерване при всеки сърдечен цикъл и повишаваща точността при динамични промени на налягането.

5.5. Предложен е нов инженерен подход за оперативна съвместимост между подводни системи на различни производители чрез използване на Smart Cable – интелигентен интерфейсен модул, позволяващ интеграция към DPAN без необходимост от модификация на оригиналния софтуер на устройствата.

5.6. Разработен е специализиран комуникационно-маршрутизиращ модул HUB с двупосочен обмен на данни по протокол UDXP, предназначен за едновременно обслужване на множество подводни устройства и физиологични сензори в състава на персоналната екипировка на водолаза.

5.7. Реализирана е интеграция между физиологичен мониторинг, подводна навигация и комуникационни системи в единна подводна информационна среда, позволяваща централизирано управление и анализ на данните в реално време по време на специални подводни операции.

5.8. Разработен е носим миниатюрен физиологичен сензор във форма на ръчен часовник за непрекъснато регистриране на сърдечна честота и периферна температура на водолази, пригоден за работа в условия на висока влажност, налягане и ограничено пространство.

5.9. Предложена е концепция за ранно предупреждение за критични физиологични състояния на водолази чрез комбиниран анализ на вариабилност на сърдечната честота, температурни изменения и показатели на периферната перфузия.

5.10. Разработен е подход за изграждане на модулна подводна медицинска информационна система, позволяваща мащабируемо включване на нови сензори и подводни устройства без промяна на основната архитектура на DPAN.

5.11. Създадена е технологична основа за внедряване на цифров двойник на физиологичното състояние на водолаз в реално време чрез непрекъснато акумулиране и обработка на биометрични и средови параметри при подводни дейности.

5.12. Предложен е метод за повишаване на медицинската безопасност при военноморски и специални подводни операции чрез непрекъснат дистанционен контрол на физиологичното натоварване на водолазите по време на мисия.

5.13. Разработена е концепция за мрежово-центричен медицински мониторинг на водолази, позволяваща интеграция на физиологичните данни в системи за командване и управление C3S при изпълнение на военни задачи под вода и на повърхността.

5.14. Създадена е научно-приложна основа за използване на носими интелигентни системи в подводната медицина и военното дело с възможност за адаптация към автономни подводни платформи, специални сили и спасителни операции.

Някои от формулираните от Кандидата приноси нямат пряко отношение към тематиката на Конкурса (напр. 3. Национална отбрана), но и без тях останалите приноси са предостатъчни. От друга страна този широк списък от приноси показва широкоспектърните знания и умения на Кандидата.

Определям приносите като научни и научно-приложни.

Съвместни публикации

Имам една съвместна публикации с кандидата в голям авторски колектив през миналия век от съвместното ни участие в Международния космически проект „Фобос“. Не съм свързано с него лице по смисъла на пар. 1, т. 5 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ.

Лични впечатления

Познавам доц. Стоян Танев от първия ден от постъпването му в ИКИТ-БАН през 1985 г. Той беше един от онези млади специалисти, включването на които в нашия колектив имаше решаващо значение за успешното участие на България в най-големият международен проект за онези години, а именно проектът „Фобос“ за изследване на планетата Марс и нейния естествен спътник Фобос. От тогава до днес имам впечатления за неговото развитие като специалист и учен. Доцент Стоян Танев се изгради като висококвалифициран водещ специалист, способен да генерира идеи и да ги реализира, да ръководи колективи, както и да участва в големи такива.

Данни за плагиатство

Няма доказано по законово установения ред плагиатство в научните трудове на кандидата по смисъла на Чл.24. ал.5 от ЗРАСРБ).

Забележки и Препоръки:

Прекалено разширено (повече от 8 страници) и детайлно описание на приносите, което е могло да се съкрати и групира.

Мерните единици да се означават по SI (Système international d'unités), която България е приела още през миналия век.

Да се използва „Разделителна способност“ вместо „Разрешение“.

От собствен опит знам, че хората заети с разработването и изработването на апаратура са онеправдани по отношение на научни публикации, но все пак препоръчвам на Кандидата да се опита да засили публикационната си дейност.

Заклучение

На базата на представените по конкурса материали, на научните и научно-приложни постижения и приноси, както и на личните ми впечатления от кандидата доц. д-р Стоян Колев Танев, давам положителна оценка на цялостната му научно-изследователска дейност, от която се вижда, че тя отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника на БАН за заемане на академичната длъжност "Професор" в Област на висше образование 5. Технически науки; Професионално направление: 5.2. Електротехника, електроника и автоматика; Научна специалност: "Автоматизирани системи за обработка на информация и управление" (Космически изследвания), за нуждите на секция "„Аерокосмическа техника и технологии“" при ИКИТ – БАН, и като председател на уважаемото Научно жури, гласувам положително.

София
25.06.2026

Съставил становището:
(проф. Г. Мардиросян)

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА

